

Nr 290.

Av herr **Jönsson** i Fridhill **m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 178, angående införselmonopol jämte fastställande av högsta pris å socker.*

Från intet håll torde bestridas den inhemska sockerproduktionens stora vikt för det ekonomiska livet inom de delar av vårt land, där den i avsevärd omfattning bedrives. Denna dess betydelse sträcker sig långt utom det egentliga jordbrukets område. Järnvägar, konstgödsselfabriker med flera andra förvärvsgrenar äro i hög grad beroende därav, något som i ännu högre grad gäller med avseende på den betydande del av befolkningen i dessa trakter, som från betornas odling och förädling hämta en viktig, ofta den viktigaste, arbetsförtjänsten under året. Ännu kännbarare än tidigare skulle betodlingens upphörande ställa sig för dem, som därav sålunda skulle beröras, under nuvarande tider av depression och arbetslöshet, då annan inkomst i stället för den sålunda förlorade knappast kan påräknas.

Uti propositionen nr 178 har statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet redogjort för de underhandlingar han fört med Svenska Sockerfabriksaktiebolaget i syfte att nå en överenskommelse, som för innevarande år tryggade en betodling av omkring 20,000 har. Förhandlingarna gävo visserligen negativt resultat, men det har syns oss, att den ekonomiska innebörden av de erbjudanden, som från statsrådets sida blivit gjorda, gäve stöd för den uppfattningen, att ett positivt resultat skulle kunna ernås på något andra grunder än dem som i propositionen angivas, men med bibehållande av ungefär samma kostnader för staten som av statsrådet blivit ifrågasatta.

Gjorda beräkningar giva vid handen att för fyllande av landets sockerbehov intill den 1 november 1923 för innevarande år ej erfordras större betodling än omkring 12,000 har. Såväl från betodlingens synpunkt som för bättre tillgodoseende av det så viktiga behovet av ökade

arbetstillfällen synes emellertid odlingens omfattning böra utsträckas till 20,000 har. Om så sker, kommer emellertid att den 1 november 1923 förefinnas ett sockerförråd motsvarande skörden från 6,000 à 7,000 har. Det synes oss rimligt, att betodlarna, genom ett efter världsmarknadspriset för socker rörligt pris på betorna, för denna del av odlingen övertaga huvuddelen av risken för sockerprisets förändringar, medan de å andra sidan för den övriga delen av 1922 års betskörd, som behöver tagas i anspråk för förbrukningen under nästa konsumtionsår, erhålla betalning efter ett fast grundpris av 3 kronor per deciton. Enligt vår mening borde härav kronor 1.50 per deciton ersättas av staten och 1.50 av bolagen. För betodlingens tryggande under 1922 borde alltså avtal träffas mellan Kungl. Maj:t och sockerbolagen om odling av intill 20,000 har på villkor, att odlarna tillförsäkras ett fast grundpris av 3 kronor per deciton för två tredjedelar av skörden, medan för den tredje tredjedelen betalning utgår enligt Svenska Sockerfabriksbolagets novembererbjudande eller andra grunder, varom överenskommelse mellan odlarna och bolagen kan ske. Mot ett sådant åtagande från bolagens sida skulle staten påtaga sig att till bolagen betala 1.50 per deciton för två tredjedelar av den av bolagen inköpta betskörden från högst 20,000 har.

Antagligen kommer en begränsning av odlingen till två tredjedelar av den normala att medföra en motsvarande inskränkning i driften av råsockerfabrikerna, som icke rationellt låter sig genomföra utan att driften vid vissa fabriker nedlägges. Kungl. Maj:t synes böra tillkomma att i samråd med bolagen bestämma omfattningen härav med tagen hänsyn såväl till driftens ekonomiska ordnande som betodlarnas berättigade krav. Det kan emellertid härvid ej undgås, att odlare inom områden till fabriker, där driften inställes, oförskyllt komma i ett sämre läge med avseende på fraktkostnaderna än de, som bo inom området för fabrik, som hålles i gång. För reglering härav synes oss en fraktutjämning eller fraktlindring böra komma till stånd.

I den mån åtgärder från riksdagens sida erfordras för genomförande av en plan för sockerbetsodlingens tryggande 1922 i huvudsaklig överensstämmelse med här antydda grunder, lärer vederbörande utskott, dit denna vår motion remitteras, äga att därtill taga initiativ. Nödiga medel härtill torde lämpligen kunna beredas genom utnyttjande även härför av den i propositionen nr 178 föreslagna förordningen om fortsatt införselmonopol och fastställande av högsta pris å socker, eventuellt genom förlängning av tiden för dess giltighet.

På grund av vad sålunda anförts få vi hemställa, att riksdagen ville besluta,

att antaga det som bilaga till Kungl. Maj:ts proposition nr 178 fogade förslag till förordning;

att medgiva Kungl. Maj:t befogenhet *dels* att, därest förhållandena därtill föranleda, upphäva förordningen före den 30 juni 1923, *dels* att, därest avtal i huvudsaklig överensstämmelse med här ovan angivna grunder träffas mellan Kungl. Maj:t och sockerbolagen, förlänga giltigheten av samma förordning i den mån så erfordras, för att bereda statsverket inkomster motsvarande de utgifter, som komma att påvila staten på grund av nämnda avtal.

Stockholm den 1 april 1922.

Sven Jönsson.

O. Nilsson.

Bernhard Nilsson.

Tånga.
